

ОСИГУРОВКИТЕ СА ИЗКЛЮЧИТЕЛНО ВИСОКИ, А ИЗПЛАЩАНИТЕ ПЕНСИИ - МНОГО НИСКИ
ПЕНСИОННАТА СИСТЕМА Е РЪКОВОДЕНА ПО СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ

Лидия Шулева, заместник-председател на парламентарната група на Българска нова демокрация и член на Комисията по бюджет и финанси към Народното събрание, пред в. "БАНКЕРЪ"

Г-жо Шулева, според вас, защо приемането на законопроект за създаване на Сребърен фонд се бави толкова дълго? Той бе сред приоритетите на тройната коалиция. За него се говореше още по времето на предишното правителство.

- Действително за създаването на Сребърен фонд се заговори в края на мандата на предишното правителство. Тогава бяха направени и някои проучвания как е реализирана тази идея в другите страни. Впоследствие управляващото мнозинство декларира, че гаранционния пенсионен фонд ще бъде сред приоритетите му. В края на 2005 г. дори със Закона за държавния бюджет бе прието той да бъде създаден до юни 2006 година. За съжаление до средата на 2008 г. проектозакон не беше внесен.

Ние - от Българска нова демокрация, решихме да подготвим такъв законопроект и в началото на юли го предложихме в парламента. Това даде основание на правителството да се "разбърза" и на заседанието си на 17 юли прие свой проектозакон за създаване на Сребърния фонд.

Според мен това, че и правителството написа закон, е добре. Лошото е, че двата проекта се различават концептуално. Между тях има едно много сериозно различие, което мисля, че не може да бъде преодоляно. Единствената сходна постановка и в двата законопроекта е източникът за набиране на средства - минимум 25% от излишъка, най-малко 50% от приходите от приватизация и приходите от концесии да влизат в Сребърния фонд.

Какво е това сериозно различие, за което говорите?

- Различието е в начина на управление. Законопроектът на Министерския съвет предвижда този фонд да бъде част от държавния бюджет и да се управлява от министъра на финансите и от чиновници във финансовото ведомство. За "разкош" има представители и на

работодателите и синдикатите. Те обаче няма да имат възможност да влияят върху решенията.

Функцията на Сребърния фонд е да управлява пари, в случая - събрани от българските данъкоплатци. За това обаче се изискват специална подготовка и квалификация. Ако държавните чиновници можеха да управляват инвестиции, защо трябваше да създаваме фондовете за допълнително задължително пенсионно осигуряване? Средствата в тях също са пари, които се събират задължително от българските граждани, но като осигуровки. Очевидно е, че управлението на активи е много специализирана дейност и не може да бъде изпълнена в рамките на други служебни задължения, каквито имат държавните служители.

За разлика от правителственото предложение, в законопроекта на БНД се предвижда самостоятелно управление. Той ще има надзорен съвет, в който ще влизат представители на правителството, на парламента, на президента, на работодатели, на синдикати и на Българска народна банка. Надзорът ще следи инвестиционната политика и финансовата стабилност на този фонд и ще се занимава с въпроси от общ характер. Управителният орган обаче ще е съставен само от специалисти мениджъри, управлявали фондове, които притежават сертификат за финансови анализатори от най-високата степен. С други думи, предвижда се сериозно професионално управление.

По ваши сметки в средносрочен и дългосрочен план какъв обем средства може да се натрупа в Сребърния фонд?

- В това отношение между нашето предложение и проекта, приет от Министерския съвет, също има определени различия. Целите, които си поставят те, не са еднакви. Тук е мястото да припомним, че България е в много особена ситуация - у нас има изключително тежка демографска криза: на девето място в света сме по застаряване на населението. Освен това страната е с една от най-нереформирани пенсионни системи, а делът на допълнителните фондове в нея е изключително малък. В европейските държави вноската по тях е 10%, а у нас е едва 5 на сто. Ние трябва да се опитаме да увеличим този процент и той да стигне средните стойности за Европа. Нашата система трябва да продължи да се реформира и Сребърният фонд е инструмент, който може да помогне и за това, а не само за решаване на демографски проблеми, каквато е основната цел на правителствения проект.

Законопроектът на кабинета предвижда средствата да бъдат замразени за период от десет години и след това да се ползват за каквото

държавата каже. Ние предлагаме през първите пет години във фонда да се формира така наречената "средна доходност на портфейла". Смятаме, че това е оптималният период, в който може да се види каква наистина е средната печалба от инвестирането на средствата. Съгласно предложението ни след това тази доходност трябва да бъде използвана по три направления.

На първо място, за увеличаване на дела на втория стълб. Повишаването на вноската в допълнителните задължителни фондове обаче води до дефицит в НОИ. Втората цел, която сме поставили пред Сребърния фонд, е да се намаляват осигурителните вноски, което също ще доведе до дефицит. На трето място, искаме да се увеличат доходите на сегашните пенсионери. Всички тези дефицити е предвидено да бъдат финансирани от средства от доходността на фонда.

Разчетите, които сме направили, показват, че ако плановете ни за постъпления и начин на управление се реализират, след пет години в този фонд ще има 10 млрд. лева. Те са напълно достатъчни да се постигнат трите цели, за които стана дума. Актюерските разчети показват, че след 2020 г. парите ще могат да се използват за гарантиране на пенсиите вследствие на демографската криза. Тогава се очаква пенсионерите да бъдат два пъти повече от работещите.

Една от целите, за които говорите, е увеличаване на дела във втория стълб. С помощта на доходността от инвестирането на средствата в Сребърния фонд обаче тя може да се реализира най-рано след пет години. Но в момента сякаш този въпрос е оставен на заден план...

- Аз лично многократно съм настоявала това да бъде една от основните цели. Но включително в програмата за конвергенция, която беше приета от правителството, беше предвидено замразяване на тази вношка. Явно за този кабинет увеличаването на вноската във втория стълб и реформирането на пенсионната система не е приоритет.

Според вас, въвеждането на плоския данък извади ли някаква част от сивата икономика на светло?

- Плоският данък е едно много добро начинание, но то задължително трябва да бъде обвързано с намаляване на осигурителната тежест. Когато прекият налог на едно лице стане по-малък, то има желание да покаже всичките си доходи. Но ако осигурителната тежест е много висока, тя намалява нетната стойност на парите, които то получава.

Тоест това е спирачка срещу изсветляването на доходите. Ако тези две мерки не действат успоредно, едната е изстрел във въздуха.

От друга страна, политиката на намаляване на данъците, особено на данък печалба, доведе до много сериозно нарастване на приходите в държавния бюджет. Управляващата коалиция обаче работи на принципа да подценяване на приходите, за да има излишъци, които безконтролно до се преразпределят. Нашето виждане е, че вместо увеличаване на излишъка парите трябва да остават при гражданите. Как може да стане това? Първо, като се намали осигурителната тежест. На второ място, като се увеличи делът на втория стълб, т.е. да нараснат вноските по личните сметки на осигурените лица. В този случай хората имат разпоредителна власт над собствените си пари, а не чакат държавата да става солидарен осигурител и да им ги връща или да ги дава под някаква форма на социалнослабите. Такова преразпределение винаги води до корупция.

Значи да разбирам, че вие категорично не подкрепяте предложението на мнозинството 30% от осигурителните вноски да бъдат поделени между работниците, работодателите и държавата в съотношение 8:10:12?

- В момента управляващото мнозинство се опитва да реши проблемите на пенсионната система по социалистически. Държавата няма откъде другаде да има пари освен от нашите данъци. Какво се получава на практика? Включването ѝ като осигурител означава, че самите пенсионери финансират своите пенсии. Най-големите разходи на всеки човек в третата възраст са свързани със стоките от първа необходимост. Но върху всички тях се плаща 20% данък добавена стойност. Прибирайки парите на пенсионерите, а на всички други граждани под формата на ДДС, държавата няма никакъв проблем да се включи като солидарен осигурител и да върне част от налога, като пенсия.

В пенсионен модел, който се финансира само от осигуровки, не би трябвало системата да се захранва и с приходи от косвени и преки данъци. Дефицитът в бюджета на НОИ обаче вече е огромен - приходите са с 50% по-малко от разходите. Причината той да се появи е, че работещите не са мотивирани да заделят пари за старини. Това се получава, защото осигуровките са изключително високи, а изплащаните пенсии - много ниски. А те са на такова равнище, защото делът на първия стълб е много голям.

Сами виждате, че това е един порочен кръг! Той обаче няма как да бъде разсечен с включването на държавата като осигурител и с изземване на парите на хората. Изходът е да се увеличат вноските по личните сметки на осигурените и да се намали общата осигурителна тежест. Това са прагматичните икономически решения, които трябва да бъдат взети.

Напоследък отново стана актуална една стара тема - тази, че държавата сякаш е забравила управляваните от фондовете за допълнително пенсионно осигуряване над 2 млрд. лева. Вътрешният пазар вече е тесен за тяхното инвестиране и пенсионноосигурителните компании са принудени да излизат навън. В същото време държавата търси пари за реализирането на мащабни проекти с национално значение. Къде куца диалогът между управляващи и бизнес? Защо няма структуриран модел, който да позволи тези "най-български" пари да работят за развитието на местната икономика?

- Нещата тук са доста сложни от гледна точка на застоя, който е обхванал България. И това не е пресилено. Използването на парите на пенсионните дружества за инфраструктурни проекти може да стане възможно, когато се отпусне усвояването на средствата по еврофондовете. Всички проекти по европейските фондове се финансират авансово. Затова много от общините имат нужда от ресурс, който да вложат първоначално. Знаете, че повече от 30% от средствата по еврофондовете са насочени към общински инфраструктурни проекти. Ако това бе станало в началото на 2007 г., България трябваше годишно да усвоява по 1-1.5 млрд. евро. Парите на пенсионните фондове дори нямаше да стигнат за финансирането им.

Какво обаче се случва на практика? Две години след присъединяването на страната ни към ЕС у нас дори не е започнало тяхното реализиране. Има почти нулево усвояване, а сега и спиране на европейските пари. Българските пенсионни фондове нямат никакъв друг избор, освен да инвестират в облигации на общини на страни членки на Европейския съюз. След като в България няма необходимост от авансово финансиране на такъв вид проекти, естествено е общинските облигации като инструмент за емитиране на дълг да не се появяват.

Застоят в България е и причината за изтичане на български капитал в европейските страни. Ние се борихме години наред за преки чуждестранни инвестиции. Сега стигнахме до положение, в което

български пари финансират чужди общини, защото ние не сме способни да си решаваме собствените проблеми.

Разговора води Светлана Стоилова